

Lassanként minden egynemű zene,
kottája kézzel írva, elmosódva.
A hangodat, mikor nevensz, veszekszel,
a suttogást a csönddel összehozza.

Mint napjaink, a fáradt tételek,
melyeknek lassú halkulása van.
Betépve Pink Floyd, Mahler harmadikja –
csak hallgatom, egészen hangtalan.

*

(Felejtselek csillagszerű anyaggá.
Tűzzé, földdé. Vízé felejtselek.
Szépség ez is, ragyogva és lehullva –
valódi kép a Göncölök helyett.)

Kálnay Adél

FEKETE ANGYALOK ÉS MÁS FÉLELMETES DOLGOK

Ilkának és Ferikének sok közös titka volt. Voltak helyek, melyekről csak ők tudtak, s voltak tárgyak, melyeket elrejtettek ezekre a helyekre. Nagypám azt mondta, hogy nemsokára megint háború lesz, rémisztette Ferike Ilkát. Ha meg akarjuk úszni, fel kell rá készülni. Jó, egyezett bele mindenbe Ilka, s a jeges rémülettől remegett a hangja. A háború a borzalmak borzalma volt számára, valahányszor szó esett róla, sírhatnékja támadt. Pedig szó aztán sok esett róla. Azért ilyen félős ez a lány, mondta a nagyanyja, mert akkor fogant, amikor bombázták a várost. Senki sem tiltakozott, csak bólogattak egyetértően, s noha Ilkának fogalma sem volt, mit jelent az, hogy fogant, biztos volt benne, hogy akkor igen rossz dolog történt vele. Kérdezte Ferikét, de ő sem tudott erről többet. Mit tudom én, vontam meg a vállát, és el volt intézve a kérdés. Nézd csak, mutatta fel legújabb szerzeményét, egy kopott, koszlott ostort, ezt a padláson találtam, jó lesz majd. Te mit hoztál? Ilka zavarban volt, ő nem mert olyan gátlástalanul lopni, mint Ferike, olyan fantáziája sem volt, nem tudta, mi minden kelhet háború esetén. Minden, érted, minden, förmedt rá barátja, lehet, hogy egyedül mi maradunk életben az egész világon. No egyéb se kellett Ilkának, bögve futott hazáig. Az ajtó előtt azonban mindig megtörölte arcát, nehogy faggatni kezdjék, mert még a végén eltiltják Ferikétől. A félelmeiről már csak azért sem beszélhetett, mert úgy tudta, hogy félni szégyen, s ő nem akart szégyenben maradni. Ráadásul csupa bátor ember vette körül. Édesanyja meg nagyanyja elmesélték, hogyan hozták át a család összes holmiját Felvidékről. Ott laktunk régen, tudod, magyarázták, de az most már egy másik ország. Éjszakánként hordtuk nagy batyukban át a hegyen, egyszer még a fegyvert is ránk fog-

ták. De nagypapa is bátor volt, titokban főzte ugyan otthon a pálinkát, ám azt mondogatta, engem aztán nem érdekel, ha jön a finác, tehet egy szívességet... Ilyenkor persze a felesége rögtön rászólt, ejnye, János, hogy beszél! Az apja is bátor volt, mert ott volt a háborúban mint levente, és arra is megtanították, hogyan kell embert ölni, de ő mégsem ölt, és ehhez is nagy bátorság kellett, mert az parancsmegtagadás, és azért kivégzés járt. Mindehhez képest Ilka nem mert egyedül lenni a sötét szobában, félt kimenni a hátsó udvarba, a vécére, félt attól, hogy elveszíti szüleit, vagy hogy ő fog elveszni egy napon, félt a szokatlantól, a haláltól, s félt magától a félelemtől is. Ferike meg azt mondta, hogy ő senkitől nem fél, csak az öreg Burótól. Vele kapcsolatban annyi, de annyi rémtörténetet tudott, hogy csuda. Ilka minden szavát elhitte, és szent borzadályal nézte az öreget, a világ minden kincséért nem ment volna vele szembe vagy mellette. Buro feleségével élt már csak a házban, egy magas kerítés mögött. Hozzájuk még a meggyfa tetejéről sem lehetett belátni, és hátulról, a hegyről sem, mert olyan sok fa volt a kertjükben, az udvarukon, mintha erdőbe építették volna a házat. Nem barátokos emberek, mondta nagymamája, akit Ilka csak Mamókának hívott, amióta az eszemet tudom, mindig zárva van a kapujuk. Nem is jár hozzájuk senki, pedig neveltek vagy négy gyereket, hogy azok hol vannak, azt csak a Jóisten tudja. De nemcsak a Jóisten, hanem Ferike is tudta ezt nagyon jól. Megette a gyerekeit, a csontjaikat meg elásta, súgta Ilka fülébe. Megette őket, kettőt azért, mert rosszak voltak, egyet azért, mert lány volt, egyet meg azért, mert nem hasonlított rá. Ezen aztán elgondolkodtak egy kicsit, merthogy nem hasonlítani az öreg Buróra, az kész nyereségnek tűnt. Nagy krumpliorra volt, lila, vörös, néhol már szinte fekete, az egyik szemét fehér hártya fedte, a másik szeme meg olyan kicsi volt, s olyan mélyen ült a szemgödörben, mint ha nem is volna. Sűrű, bozontos szemöldöke lenőtt az orrára, és a szájában két-három hosszú, sárga fog díszelgett. Mindezeket persze nem Ilka figyelte meg, hiszen ő rá sem mert nézni, hanem Ferike mesélte, alaposan részletezve az undorító és elborzasztó elemeket. Ilka csak annyit látott, hogy szakadt, koszos fekete kabátban jár, bicegve, féllalatosan, mert a bal lábát nem hajlíjtja be. Fából van az neki, tudta ezt is Ferike, egyszer kilestem, amikor éppen lecsatolta. Ilka nem kérdezett vissza, hogy ugyan hol lested ki ezt, eszébe sem jutott, hogy Ferike olyat mondjon, ami nem igaz. Az ördöggel cimborál, vagy ő maga az ördög, jelentette ki Ferike, egyszer láttam a dögkútnál is, Vargáék kutyáját húzta ki éppen, azt, amelyik a stráfkocsi alá szaladt. Megesznek azok mindent, mit gondolsz, mitől olyan kövér a felesége, és mitől jön az a fertelmesen büdös füst az udvarukról? Valóban, időnként orrfacsaró bűz árasztotta el a völgyet, Mamóka ilyenkor becsukott minden ablakot, ajtót, Ilka apja pedig azzal fenyegetőzött, hogy följeleni az öreget. Már megint égeti a vackait, gumikat, bőröket, olyan, mintha egy krematórium működne mellettünk. Mi az a kertmatórium, kérdezte Ilka, amikor találkoztak, apu azt mondta, egy ilyesmi lehet ott, intett a fejével Buro háza felé. Na azt éppen véletlenül tudom, hümmögött Ferike, az az, hogy Hitler ott égette el a zsidókat. Egy ilyen nagy szoba és kemence van benne, meg csapok, amikből a gáz jön. Amikor aztán ettől az emberek meghalnak, beteszik őket a tűzbe. Ilka elborzadva hallgatta. Szóval az apukád is ezt mondta, ismételtette elégedetten Ferike, na ugye, hogy nem beszélék hülyeséget? Ettől kezdve mindent, ami eltűnt, mindent, ami gyanús volt, az öreg számlájára írtak. Hamarosan hosszú bűnlista kerekedett, mert sok rejtélyes dolog történt szinte napról napra. Kezdve azzal, hogy eltűnt Vargáék tehene. Ezen mindenki nagyon elcsodálkozott, ugyanis a tehén, név szerint Rozál, olyan megbízható, hűséges állat volt, aki biztos nem csatangol el csak úgy. Azt valaki elkötötte, mondták,

és ha Varga bácsi reménykedően így szólt, én bízok abban, hogy előkerül még, csak részvevőn és sajnálkozva összenéztek a háta mögött. Honnan, ugyan mondja már, honnan kerülne az elő? Ott van az a szerencsétlen már valakinek az istállójában, vagy ami még rosszabb... ez már sose lett befejezve, ez a még rosszabb, de azt jelentette, hogy leölték és kimérték a szegény állatot. Ilka nagyon megsiratta, mert Rozál olyan volt neki, mint a dajkája. Nemcsak tejet kapott tőle, de azt a melegséget is, amire vágyott. Mert ölelgette őt mindenki a családban, nagyapja lovagoltatta a térdén, apja a nyakába vette, úgy vitte, anyja hozzábújt elalvásnál, nagyanyja meg átölelte, és a melléhez szorította, hogy alig kapott levegőt, és ez jó is volt így, csak éppen minden mozdulatban volt valami sürgetés, valami olyasmi, hogy na jól van, öleljük meg egymást, aztán menjünk a dolgunkra. Rozál azonban nem sietett sehová. Ha az egyszer jóllakottan elhevert, órákig képes volt békésen szuszogni, kérődzni. Ilyenkor Ilka leült mellé a szalmára, nekidőlt vagy egyszerűen ráhasalt Rozál bendőjére, hátára, és hallgatta a szívverését s a különös hangokat, melyek nagyon messziről, Rozál belsőjéből érkeztek hozzá, simogatta a szőrét, vakargatta a füle tövét, s közben nézelődött. Minden, ami az istállóban volt, gyönyörködésre való volt. Teljesen megértette Varga bácsit, aki olykor ott is aludt. Érezni a szalmának, a szénának, az állatok kipárolgásának a szagát, hallgatni az állatok szuszogását, nem, semmi nem ért fel ezzel. Az öreg Varga megint többet ivott a kelténél, igaza van Vargáné asszonynak, ha nem engedi be a házba, jelentette ki Mamóka, ha Ilka irigykedve mesélte, hogy Varga bácsit reggel megint az istállóban találta. De Ilka ebből az egészből csak a Vargáné asszonyt hallotta meg, különösen érezte ezt a két szót együtt, ízlelgette, mondogatta, olyan méltóságosan hangzott, s egyáltalán nem illett Varga nénihez, aki pici volt, vékony, és gyakran elsírta magát. Ez a gyerek is legszívesebben az istállóban aludna, morgolódott tovább Mamóka, ott hempereg órákig, aztán hozza haza a tehénszagot, pfuj! Mamóka, ha nem volt is igazi úriasszony, de nagyon pedáns volt, nem tűrte a koszt és a rendetlenséget. Mindennek, ami nem tiszta, az ajtón kívül kellett maradnia. Ez nagyon megviselte Ilkát, olyan terheket rótt rá, melyeket teljesíteni csak igen nehezen tudott. Az a folytonos kézmosás, lábtörlés, ruhaváltás, cipőlevevés! Ráadásul Mamókának olyan éles volt a hallása, hogy ha nem volt is jelen, a neszekből mindig tudta, mi történik éppen. Nem vetted le a cipőd, nem húztad el a függönyt, nem vetted át a ruhát, nem használtad a szappant! Mamóka olyan szigorú, panaszkodott Ferikének, jó neked, te azt csinálhatsz, amit akarsz. Ez éppen nem volt teljesen igaz, de Ferike tényleg szabadabb volt, no és merészebb is, találékonyabb is, tudta, hogyan kell a dolgokat eltitkolni, megúszni. Erre már csak azért is szüksége volt, mert az ő nagyanyja Mamókával ellentétben a kezével nevelt, nem a szájával. Mamóka azt mondja mindig, hogy tehénszagom van, panaszkodott Ilka Ferikének, azzal fenyeget, hogy nem járhatok át Varga bácsiékhoz, még szerencse, hogy anyuék megengedik. Ferike ehhez nem tudott mit szólni, ő nem vágyott az állatok közelségére, ő senki közelségére nem vágyott az Ilkáén kívül, ám ezt a világ minden kincséért nem árulta volna el senkinek, legkevésbé Ilkáéknak. Most, hogy Rozál eltűnt, Ilka az ő vállán sírta ki magát, és ez nagyon boldoggá tette, szégyen, nem szégyen, még örült is szegény állat eltűnésének. Ha úgy vesszük, az öreg Buro is Ferike malmára hajtotta a vizet. Ijesztő alakja a kisfiút egyre képtelenebb történetek kitálalására inspirálta, melyeket nagy élvezettel adott elő titkos szerelmének. Hogy Ferike szerelmes volt Ilkába, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy Szabó Bélust annyira megverte a gyanúsítás pusztája miatt, hogy az egyszerre négy fogát köpte ki, igaz, már erősen mozogtak, s halálosan megfenyegette minden elképzelhető szörnyűség-

gel, ha még egyszer ki meri ejteni a száján a szerelem vádját. Szabó Bélus vérző orral és szájjal rohant haza, eredetileg azzal a szándékkal, hogy azonnal beárulja Ferikét. Ez a bejelentés aztán otthon apja szúrós tekintetére megbotlottam és elestem nyafogásra szelődült. Utóbb Ferike is megsajnálta Bélust, aki jóval gyengébb és ügyetlenebb volt nála, és pár nap múlva kibékült vele. Ugyanakkor elégedetten állapította meg, hogy a verés eredményes volt, Bélus soha többet nem tett kétértelmű megjegyzést, s nemcsak ő, de senki más a környéken. Fájdalomdíjul olykor Bélust is meghívta Ilkákék mögé a dombra egy kis beszélgetésre. Ültek a dombtetőn vagy Ilkákék pincéjének a tetején, ami szintén egy pici dombocská volt, hosszú szálú fűvel benőtt halom a kert végében, ültek vagy hasaltak, rágták a fűszálakat, és belemerültek mindazoknak a borzalmaknak a taglalásába, melyeket a napi események kínáltak. Mert Rozál eltűnése csak a kezdet volt. Valaki elvitte Sztyavináék éjjel-nappal kint száradó ruháit a szárítókötéllel együtt. Sztyavináékat, akiknek a nevét a gyerekek kimondani sem tudták, és csak Csavináéknak hívtak, nem nagyon szerette senki a völgyben, mert elég furcsa emberek voltak. De hát melyikünk nem furcsa, mentegette őket Mamóka olykor még maga előtt is, hiszen ő maga is beszélt róluk sokszor sokfélét, egyik embernek ez, másiknak meg az a hibája. Kinek milyen sors jutott, fejezte be mindig ezzel a mondattal, ami után már nem lehetett mit szólni. Sztyavináék attól még persze nem lettek kedvesebbek Ilka számára, de megértőbben nézte Sztyavina néni horgas alakját, érdekes járását, amely olyan volt, mintha egy bábu kelt volna életre, még a szemhéja is úgy mozgott, ahogy Anocskai Ági alvóbabájának, lassan, szakaszosan ereszkedett, emelkedett, s egyszer a népboltban elképedve látta, hogy amint a mosószappant kérte, egyik szemhéja végig zárva volt, s csak a másik szemével nézte az ugyancsak megdöbbsent eladót. Szóval Sztyavináék összes kiterített ruhája eltűnt egy szép tavaszi reggelen, s noha vastag mészpor ült az egész udvaron, egyetlen lábnyomot sem találtak. Nem volt kire gyanakodni, s ez végképp megijesztette az embereket. A többi apróság, hogy eltűnt innen egy fej káposzta, onnan néhány zöldség, amonnan pár bokor krumpli, hogy az Abafiék kertje végében lévő vadkörtefát, amely mindenki vadkörtefája volt, de leginkább azé a néhány gyereké, aki a három völgyben lakott, egy éjszaka szinte teljesen lekopasztották, ezek az apróságok, melyek folyamatosan tartottak nyár közepéig, arra voltak jók, hogy állandósították a bizonytalanságot s a félelmet. Az öreg Buróra a gyerekeken kívül senki nem gyanakodott, nekik azonban pár hónap alatt sikerült igazi szörnyeteket faragni az öregből. Ilka és Bélus ennyivel meg is elégedtek volna, megtesztették a gonoszt, s egyszerű lett az élet, nem kellett már úgy általában félni sem a sötétől, sem az elmúlástól, sem bármi mástól, félni már csak az öreg Burótól kellett, akit azért szemmel lehetett tartani, akit el lehetett kerülni, akitől el lehetett futni, s aki ráadásul szemmel láthatóan nem törődött velük. Ferike, a nagy kalandor azonban nem érte be ennyivel, ő bizonyosságot akart szerezni, s ezért tervet szőtt, s ebben a tervben szerepet szánt két barátjának is. Buróék kertje is a dombnak futott, csak éppen a szemközti dombnak, amely korántsem volt annyira barátságos, mint az Ilkákék felőli, s nagy kalandnak számított átmenni oda és azt megmászni. Először is át kellett menni a szántóföldön, ahol vagy kukorica nőtt éppen, vagy búza, aztán át kellett vergődni a csipkéből, somból, kókényből álló sűrű bozóton. Ha átjutott az ember, és lenyalogatta, útifűvel letörölgette a véres karcolásokat, megdörzsölte a csaláncsípéseket, továbbmehetett a szúrókával, bogáncssal teli domboldalon, bele-belehuppanva a fűvel benőtt gödrökbe, amelyeket ki tudja, kik ástak ki valamikor régen, talán a háború idején, s felérhetett az akácokig, ahonnan már lehetett látni a várost, a gyárat, s ha nem takar-

ták a fák, a patak mellett pöfögő vonatot is, ami naponta kétszer kötötte össze a várost a nagyvilággal. Ilkának azonban nem kellett a dombtetőre menniük azon a délutánon, amikor Ferike végre cselekvésre szánta el magát. A bozót mögött elevickéltek Buróék kertjének végéig. Állt itt egy diófa, annyira öreg volt már, hogy kérge alatt óriási szarvasbogarak vertek tanyát, s nem termett rajta egy szem dió sem. Ennek a fának egy ága messze benyúlt Buróék kertjébe. Érthetetlen, hogy az öreg, aki megmászhatatlan fallal vette körül birtokát, miért hagyta ezt a tényt figyelmen kívül. Nos, Ferike azt találta ki, hogy ezen az ágon előrekúszva kilesi, mi történik Buróék udvarában. Ilkák feladata az volt, hogy bakot tartsanak neki. Bélus nekidöntötte a hátát a fának, s Ilkának fel kellett másznia Bélus vállára. Ez nagyon nehezen sikerült, s csak azért nem futott el sírva, mert Ferikét nem hagyhatta cserben. Mikor végre ott imbolygott Bélus vállán, még azt is ki kellett bírnia, hogy Ferike, mint holmi lépcsőn, felgyalogol rajtuk, aztán remegő lábbal elheverhetett a földön. Bélus melléje hemperedett, s lélegzet-visszafojtva figyelték, mi történik ott fenn a láthatatlan magasságban Ferikével. Hosszú idő telt el nagy csendben, Ilka semmi mást nem hallott, mint tulajdon szívverését, de azt egyre hangosabban, aztán hirtelen furcsa roppanást hallottak, s a következő pillanatban hatalmas reccsenéssel leszakadt az ág, amin Ferike hasalt Buróék kertje fölött. A két gyerek felpattant, rémülten nézték egymást, pár pillanatig hallgatóztak, majd egyszerre eredtek futásnak. Futás közben Ilka hangtalanul, befelé sírt, s iszonyatosan szégyellte magát, hogy így, gondolkodás nélkül cserbenhagyja barátját. Mire leért az útra, Bélust már sehol sem látta, ez nem lepte meg, eszébe sem jutott, hogy számíthat rá ilyen esetben. Egy darabig hallgatózott Buróék kapujánál, csak éppen addig, amíg összeszedte gondolatait. A részletekbe nem mert belegondolni, csak az forgott a fejében, hogy Ferikét meg kell menteni, mert mi lesz akkor övele, azt azonban nem tudta, hogyan, azt el sem tudta képzelni, hogy bekopogjon vagy hogy szóljon valakinek. Azt gondolta, amit Ferike tett, azt nem lehet megmagyarázni. A kétségbeesés megbénította, érezte, hogy elhidegül a lába, s fejből is kiszalad a vér. Utolsó, maradék erejével összetette a kezét, és imádkozni kezdett. Mamóka mindig azt mondta neki, hogy ha valamit nagyon mélyen és őszintén kérünk a Jóistentől, akkor teljesül, hát ő most nagyon őszintén azt kérte, történjen valami, ami megszabadítja Ferikét, nyíljon meg az ég vagy a föld, nyelje el az öreg Burót házastul, feleségstul, s Ferike kerüljön ki épen, egészségesen a pokolból. Behunyta a szemét, s vacogó fogakkal hajtogatta, Istenem, segíts, Istenem, tegyél valamit! A következő pillanatban pedig ki is derült, mennyire nincs igaza a nagyapjának, aki azt hajtogatta régóta keserűen, hogy Isten magára hagyta ezt az elvadult világot, mert egy fekete autó jelent meg a völgy aljában, illetve először a hangját lehetett hallani, s már a szokatlan hangra abbahagyta Ilka az imádkozást, s tágra nyitott szemmel bámult lefelé. Nem látott még ilyen autót, de kétsége nem volt afelől, hogy imája hallgattatott meg ilyen gyorsan, s a fekete autó senki másért, mint az öreg Buróért jön, ki másért is jönne, ha nem az ördögért magáért, aki odabent már ki tudja, mit készül elkövetni kis barátjával. S valóban, az autó megállt a reszkető lábú Ilka előtt, kiszállt belőle négy bőrkabátos férfi, és az egyik azt mondta kedvesen, mondd csak, kislány, hol lakik Buro József, s Ilka, aki biztos volt benne, hogy a Jóisten angyalai jöttek el a fekete autóval, felemelte kezét, s a kopott kapura mutatott. Az egyik angyalnak még arra is volt figyelme, hogy megsimogassa Ilka fejét, majd odaléptek a kapuhoz, s a bevehetetlennek hitt erődítményt válluknak egy erős feszítésével belökték. Hej, a szentségit, kiáltott az öreg Buro, aki ott állt az udvaron a holtfehér Ferike előtt, hej, a szentségit, mondta még egyszer, de a fekete ru-

hás Isten küldöttei leteperték, majd szinte a levegőbe emelve a kocsihoz vitték, betuszkolták a hátsó ülésre, s nagy port hagyva eltűntek Ilka szeme elől. Mindez pár pillanat alatt zajlott le, mire a jajveszékélő Buro néni kifutott a házból, már Ferike ott állt Ilka mellett, furcsán kifordult karját másik kezével tartotta, s a szabadságtól megmámorosodott tyúkok kifutottak a bedőlt kapun, s eltűntek a kukoricásban. Ferike karját a helyére rántották, felkötötték, s őt magát minden tiltakozása ellenére szobafogságra ítélték meghatározatlan időre. Mik vannak, csóválta a fejét Ilka nagyapja a vacsoránál, a fene se gondolta volna, hogy az öreg Burónak valami ügye van az ávóval. Még a végén nem is volt olyan rossz ember, mint gondoltuk. Ilka fejében nagy zűrzavar támadt, ahogy nagyapját hallgatta. Diadalérzése lassan lelkifurdalássá változott. Este, lefekvésnél óvatosan kérdezgette Mamókát, tényleg van-e olyan, hogy valaki nagyon kér a Jóistentől valamit, és az teljesíti. Van olyan, puszlta meg Mamóka a homlokát, bizony van, de most már aludjál. Ilkának borzasztó álma volt. Egy hatalmas kert előtt állt, amelyben fák helyett zuhanyrózsák álltak sűrűn, igen sűrűn, s mindegyik rózsza alatt egy ember állt. A kert kapujára hatalmas betűkkel ki volt írva: KERTMATÓRIUM, és az öreg Buro jött feléje, integetett neki, és tessékeltte őt egy zuhany felé, ahol még nem állt senki. Rettenetesen félt, és próbált elfutni, de valami a földhöz szögezte. Egyszer csak az égből fekete ruhás angyalok szálltak alá, hatalmas, suhogó fekete szárnyakkal, és az öreg Buro körül kezdtek röpködni, teljesen úgy, mintha incselkednének vele. Az öreg kacagni kezdett, ide-oda dobálta lábát, s kiabálni kezdett Ilka felé. Azt hiszed, rossz vagyok, azt hiszed, rossz vagyok, ej, ej, s játékosan fenyegette az ujjával. Aztán, amikor már olyan közel ért hozzá, hogy megérinthette volna, a fekete angyalok felkapták, s repítették alig a föld felett, s ekkor már nem angyalok voltak, hanem fekete madarak, hollók vagy sasok, s röpködés közben oldalról bececsipptettek az öreg Buróba. Ilka kétségbeesetten jajveszékelt, az emberek a zuhany alatt hirtelen fákká váltak, kitépték gyökereiket a földből, s futni kezdtek feléje. Nem akartam, nem akartam, ordított Ilka torkaszakadtából. Mit nem akartál, édesem, hajolt fölé anyja, úristen, ez a gyerek lázas, kiáltott aztán valahová messzire, de Ilka nem hallotta, hogy válasz érkezett volna. Nem akartam, hogy elvigyék, sírta, s érezte, hogy éles kések hasogatják a torkát. Kicsodát ne vigyenek el, faggatták könnyörögve, akkor már ott állt mindenki, kit ne vigyenek el, sürgette az apja, s fölkapta Ilkát, meg is rázogatta, mert annyira rémítő volt a kislány viaszsárga arca, hogy vissza kellett rázni belé az életet. Az öreg Burót, suttogta Ilka, aztán elveszítette az eszméletét. Amikor magához tért, Mamóka kisírt szemét látta meg először, s hosszú időbe telt, amíg össze tudta kapcsolni a valamit egyfolytában motyogó szájjal, amíg végre Mamóka tényleg Mamóka lett, nem csupán kétségbeejtő részletek egymás mellett létezése. Ekkor megértette azt is, mit mond gyors egymásutánban vég nélkül, inkább engem, csak ne őt, drága Istenem, ezt ismételte rezzenéstelen arccal. Amikorra Ilka hetek múlva felgyógyult súlyos betegségéből, s kifeküdhetett az eperfa alá az udvarra, ahol a tyúkok fel-felugráltak lefogott kezéhez, úgy csipegették a darabka kalácsot, amit már képtelen volt leerőszkolni még mindig érzékeny torkán, már mindenki tudta, hogy az öreg Burót többet nem fogják látni. Az ávósok többször visszajöttek, míg Ilka nem volt magánál, kifaggatták az embereket, többször átforgatták azt a többmázsányi szemetet, amit az öreg a háza mögötti fészkerben felhalmozott. Nem csinált az én uram semmit, mivel vádolják, mivel vádolják, kapaszkodott a bőrkabátos karjába a felesége, de az csak a lehúzott kocsiahlakból szólt vissza, szépen, hangosan, hogy mindenki hallja. A nép ellensége volt,

csak ne mentesse, mert már mindent bevallott, érti?! Mindezt Ferike mesélte el Ilkának. Ott ült a földön a kislány lábánál, szorgalmasan tépkedte a füvet, és igyekezett természetesnek venni Ilka sápadtságát, gyengeségét, hamar kifulladású beszédét, s megpróbált úgy mesélni, hogy az ne rémítse meg kis barátját. Csak akkor jöhetsz el hozzá, mondta Mamóka a boltban, ha nem izgatod fel semmivel. Tudom, fenyegette meg, tudom, hogy mindenféle bolond dologról sutyorogtok, főleg te, aztán amilyen érzékeny gyerek az én unokám, mindent a lelkére vesz. Ferike megígérte, hogy semmiről nem fog mesélni, de azért azt sehogy nem állhatta meg, hogy a legfontosabbakat ne említse. Szerencsére Ilkából a magas láz kiirtotta a kínzó lelkifurdalást, a betegsége előtti események olyanok lettek, mint langyos nyári délutánon az elmúlt hideg tél emléke, egykedvűen hallgatta Ferikét, majd éppen annál a résznél, amikor a fekete autó legördült a völgyből, lehunyta a szemét, jelezte, mennyire elfáradt. Igen, jutott eszébe kis hallgatás után Ferikének, azért a legfontosabbat csak elmondom, képzeld, megkerült Rozál, bizony. Ki tudja, honnan és hogyan, de egy hajnalban ott állt Varga bácsiék kapuja előtt, és türelmesen várta, hogy beengedjék. Na, ez jó hír, mi, mondta izgatottan, és megfogta a kislány kezét. Ilka nem nyitotta ki a szemét, de lassan elmosolyodott, s parányit moccant a keze, éppen csak annyit, hogy Ferike megnyugodjon, a baj elmúlt, minden rendben lesz ezután. Biztos volt benne, eljön majd egyszer az a pillanat is, amikor elmesélheti, mi történt vele akkor ott az öreg Buro kertjében, amíg rájuk nem törték a kaput, s meg nem látta Ilka hófehér arcoskáját, amit azóta, hogy leszakadt vele az ág, nem is remélt többé, el fogja majd mondani, hogy tudja, Ilkának köszönheti a megmenekülését, s azt is elmondja, mennyit imádkozott nagyanyja sötét szobájában az ág fölött lévő szentképnek könyörögve, melyen a haragvó tengeren Jézus áll egy csónakban, és kezét óvón a rémulten kuporgó halászok fölé tartja, imádkozott, hogy mentse meg Ilkát is, ne csak a halászokat, és megígérte, hogy cserébe hinni fog benne, és elmegy majd a templomba is, ahol pedig halálra fogja unni magát, szóval mindezt majd elmondja egy megfelelő pillanatban, amikor már futva másszák meg a domboldalt, most csak legyen csend, olyan, de olyan csend, amelyben hallani, hogyan pereg az érett eper, hogyan fészkelődnek a jóllakott tyúkok az árnyékban, olyan csend, amelyben csak Ilka egészséges, nyugodt szuszogása hallatszik, a legszebb hang ezen a bágyadt nyár végi délutánon.

Tatár Sándor

S MEGINT ELÖLRŐL...

I

Feszülj e roncs s a túlsó part közé.
 Botladozásom viselje el tested.
 Ez imbolygó süge, míg tart a part felé,
 ne is tudja, mily könnyen odaveszhet.